

Уязвимост и адаптиране към изменението на климата в Европа

Значителните изменения в климата и тяхното въздействие вече са видими в световен мащаб и се очаква да им обръщаме все по-голямо внимание. В Европа особено уязвими са планинските райони, крайбрежните зони, блатата и Средиземноморския регион. Въпреки че би могло да има някои положителни ефекти, голяма част от въздействията е вероятно да бъдат неблагоприятни. Съществуващите мерки за адаптиране са концентрирани върху защита срещу наводненията, така че е налице значителна възможност за планиране и изпълнение на мерки за адаптиране в други области, като общественото здраве, водните ресурси и управлението на екосистеми.

Необходимост от адаптиране

Проекциите за 2100 г. говорят за увеличение на температурата в Европа от 2 до 6.3 ° Целзий над нивата от 1990 г. Предвижда се морското равнище да се покачи и се очакват по-чести и силни природни бедствия. Дори емисиите от парникови газове да бъдат преустановени днес, тези промени биха продължили десетилетия наред, а специално при морското равнище — векове наред. Това се дължи на натрупването на газове в атмосферата в исторически план и на по-забавената реакция на климатичните и океанските системи към промяната в атмосферната концентрация на газовете.

Съветът по околна среда на Европейския съюз наскоро потвърди индикативната цел на ЕС за увеличение от максимум 2 °C на глобалната температура

над доиндустриалните нива, за да се избегнат сериозните неблагоприятни въздействия от изменението на климата. Постигането на тази цел ще изисква значително намаляване на общите емисии на парникови газове над тези, които вече са договорени по Протокола от Киото. Налице е и нарастващо признание, че Европа трябва да се адаптира към въздействията от изменението в климата, които неизбежно ще настъпят.

Уязвимост

Уязвимостта се отнася до риска от неблагоприятни въздействия вследствие изменението на климата, както върху природните, така и върху човешките системи, включващи природни бедствия и покачване на морското равнище.

Регионална уязвимост

Региони: Югоизточна Европа, Средиземно море

и централноевропейските райони са най-уязвими от изменението в климата. Там се предвижда да настъпят значителни неблагоприятни въздействия върху природните и човешките системи, които вече са под натиска на социално-икономически фактори, като например промените в земеползването. От друга страна, северните и някои западни райони на Европа могат да изпитат благоприятни въздействия за известен период от време, особено в земеделието.

Планински и субарктични райони:

Въздействията от повишаването на температурата върху снежната покривка, ледниците и полярните ледове е вероятно да има неблагоприятно въздействие върху зимния туризъм. Би могло също да се увеличи риска от природни бедствия и от загиване на растителни видове и хабитати. Планинските райони като

Алпите са особено уязвими от изменението на климата и вече претърпяват последствията от по-високото спрямо средното покачване на температурата.

Крайбрежните зони:

Изменението на климата би могло да има силно въздействие върху крайбрежните зони поради покачването на морското равнище и промяната в честотата и/или интензивността на бурите. Това би довело до заплахи за екосистемите, инфраструктурата и населените места, туристическата индустрия и човешкото здраве. Естествената природна среда и крайбрежните екосистеми на Балтийско, Средиземно и Черно море са особено силно изложени на висок риск. Прогнозите са, че средиземноморското и балтийското крайбрежие ще понесат значителна загуба на блата.

Уязвимост по области

Екосистеми и биологично разнообразие:

Наблюдаваното покачване на температурата и промяната в схемата на валежите вече засягат различни аспекти на природните системи на Европа. Най-уязвимите екосистеми са Европейските ледници и планини, крайбрежните блатисти местности и екосистеми в Средиземноморския район. Очаква се предвижданото изменение на климата да доведе до значителни загуби на видове и хабитати в цяла Европа.

Земеделие и риболов:

Изменението на климата и увеличаването на концентрацията на CO₂ биха могли да имат благоприятно въздействие върху земеделието

и животновъдството в северна Европа чрез удължаване на сезоните за отглеждане на реколтата и увеличаване продуктивността на растенията. В южна и в част от източна Европа е вероятно въздействието да бъде негативно. При риболова, се очаква да настъпят промени в обичайната миграция на рибите. Понастоящем прекомерното експлоатиране на ресурсите е фактор, който оказва по-голям натиск, заплашвайки устойчивостта на търговския риболов в Европа.

Лесовъдство: Изменението на климата ще доведе вероятно до увеличаване на дървения материал в търговските гори в северна Европа. Поради по-честите суши Средиземноморските райони и континентална Европа ще изпитат спад. В допълнение, вероятен е и допълнителен риск от пожари в южна Европа.

Водни ресурси: Повишаването на температурата и промяната в схемата на преваляванията се очаква да утежнят вече острия проблем от недостиг на вода в южните и югоизточните райони. Предвиждат се промени в честотата и интензивността на засушаванията и наводненията, които биха могли да предизвикат значителни финансови и човешки загуби в цяла Европа.

Туризм: Недостатъчната снежна покривка в резултат от покачването на температурите е вероятно да доведе до загуби в зимния туризъм. Недостигът на вода, проблемите с качеството на водата и по-честите и силни горещи вълни в южна Европа биха могли да предизвикат значително свиване на летния туризъм. Могат да възникнат

възможности за туризъм в други области.

Човешкото здраве: Промените в честотата и интензивността на природните бедствия и климатичните събития биха могли да поставят сериозна заплаха пред човешкото здраве. Тези заплахи могат да бъдат или директни — като горещи вълни и наводнения или непреки — например, чрез разпространяване на болести, предизвикани от кърлежи. Особено уязвими части на населението ще бъдат възрастните хора с ограничен достъп до здравни услуги.

Енергия: Повишаването на температурата е вероятно да увеличи търсенето на енергия за работата на климатичните инсталации през лятото, особено в южна Европа. Това повишено търсене на електроенергия, съчетано с изменението на климата, предизвикващо намаляване на производството на ВЕЦ и проблеми с наличността на студена вода, биха могли да причинят прекъсвания в доставките на електроенергия.

Адаптиране

Стратегии и политики

Адаптирането се отнася до политиките, практиката и проектите, които могат или да намалят вредите и/или да реализират възможности, свързани с изменението на климата.

На световно ниво, Конвенцията по изменението на климата на ООН от 2004 г. договаря разработване на петгодишна структурна програма за работа

върху научните, техническите и социално-икономическите аспекти на въздействието, уязвимостта и адаптирането към изменението на климата.

До сега интегрирането на обсъжданията по изменението на климата в ключовите политики на ЕС за опазване на околната среда, като Стратегията за биологично разнообразие на ЕС, директивата за хабитатите и рамковата директива за водите, все още не е извършено в особено голяма степен. Такова интегриране не е извършено и в други актуални политики на ЕС като общата селскостопанска политика (ОСП).

На ниво ЕС и на национално ниво се планират или предстои започване на редица научно-изследователски програми, оценяващи последствията от въздействието при потенциално изменение на климата.

Неотдавна започна научно изследване в подкрепа на планирането на национални и международни мерки за адаптиране. През 2004 г. Европейската комисия инициира разработването на Европейска програма за действие в управлението на риска при наводнения, включваща възможна бъдеща Директива относно наводненията. В този контекст, изменението на климата бе посочено като ключов въпрос. След това, през октомври 2005 г., Комисията стартира втората фаза на Европейската програма относно изменението на климата. Тази програма е насочена предимно към идентифициране на допълнителни мерки за намаляване на емисиите на парникови газове, за да се достигнат целите на Протокола от Киото. Там за първи път бе договорено да се адресират въпросите на адаптирането.

Консултации със заинтересованите страни ще се проведат през 2006 г., за да се обсъди ролята на ЕС в политиката за адаптиране при изменение на климата. Целта е да се интегрира адаптирането в съответните европейски политики, за да се идентифицира добра, икономически ефективна практика в разработването на политиката по адаптиране, както и да се увеличи информираността. До края на 2006 г. Комисията възнамерява да публикува зелена книга.

Понастоящем на национално ниво в Дания, Финландия и Великобритания се разработват стратегии. В много държави-членки на ЕАОС мерките за адаптиране са или планирани, или са включени в рамките на превантивните мерки при природни бедствия, защита на околната среда и устойчивото управление на ресурсите.

Примери за действителни или планирани мерки са:

Австрия	Природни бедствия и туризма в Алпите
Белгия	Управление на риска при речни наводнения
Финландия	Производство на водна електроенергия, инфраструктура (транспорт, сгради) и лесовъдство
Франция	Здравен сектор и лесовъдство
Италия	Управление на крайбрежните зони и туризма в Алпите
Норвегия	Инфраструктура (сгради) и лесовъдство
Холандия	Управление на риска при речни наводнения и защита от наводнения на крайбрежната зона
Испания	Земеделие (суши)
Швеция	Лесовъдство
Швейцария	Производство на водна електроенергия, екосистеми и туризъм в Алпите
Великобритания	Управление на риска при речни наводнения, защита от наводнения на крайбрежните зони и застраховане

Предизвикателства пред адаптирането

Разработването и изпълнението на мерките за адаптиране е сравнително нов въпрос. Съществуващите мерки са концентрирани най-вече върху защитата

при наводнения, където има дългогодишна традиция за справяне с природни бедствия. Конкретните политики, мерки и практика извън тази област все още са редки. Следователно, има значително пространство за планиране на адаптирането

и прилагането му в области като общественото здраве, водните ресурси и управлението на екосистемите. Понастоящем има редица предизвикателства пред адаптирането към климатичните промени.

Тези предизвикателства включват:

- подобряване на климатичните модели и сценарии на конкретно регионално ниво, и по-специално за мащабни природни бедствия, за да се намали високото ниво на несигурност;
- насърчаване на разбирането за "добра практика" при мерките за адаптиране чрез обмен и обща информация относно надеждността, разходите и ползите;
- включване на обществения и частен сектор и обществеността както на местно, така и на национално равнище;
- засилване на координацията и сътрудничеството както в рамките на, така и между държавите, за да се осигури съгласуваност на мерките за адаптиране с целите на другите политики и заделянето на подходящите ресурси.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: www.eea.eu.int
Enquiries: www.eea.eu.int/enquiries

Publications Office

ISBN 92-9167-805-8

9 789291 678051

